

СЕКЦІЯ 15

SECTION 15

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ
ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ, КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС,
КРИМІНАЛІСТИКА
CRIMINAL LAW, CRIMINAL EXECUTIVE LAW, CRIMINOLOGY,
CRIMINAL PROCEDURE, CRIMINALISTICS**

УДК 343.2; 343.346

Кундеус В. Г.

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри кримінального права
та кримінології факультету № 6

Харківський національний університет внутрішніх справ

**ВЛІТ В УКРАЇНУ АБО ВИЛІТ ІЗ УКРАЇНИ БЕЗ ВІДПОВІДНОГО ДОЗВОЛУ,
ЯК ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 334 КК УКРАЇНИ «ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ
МІЖНАРОДНИХ ПОЛЬОТІВ»**

Стаття 334 «Порушення правил міжнародних польотів» Кримінального Кодексу України (далі – КК) передбачає відповідальність за вліт в Україну або виліт з України без відповідного дозволу, а також недодержання зазначених у дозволі маршрутів, місць посадки, повітряних трас, коридорів або ешелонів. Вліт в Україну або виліт із України без відповідного дозволу є однією з форм об'єктивної сторони вказаного кримінального правопорушення.

Відповідно до Конвенції про міжнародну цивільну авіацію, договірні держави визнають, що кожна держава володіє повним і винятковим суверенітетом над повітряним простором над своєю територією (ст. 1). Жодне державне повітряне судно Договірної держави не здійснює польоту над територією іншої держави і не робить на ній посадки, окрім як з дозволу, що надається спеціальною угодою або іншим чином, і згідно з її умовами (п. С) ст. 2) [1]. Нормативно-правове регулювання використання повітряного простору у міжнародному повітряному просторі здійснюється відповідно до міжнародних договорів України, стандартів, рекомендованої практики Міжнародної організації цивільної авіації та з урахуванням документів Європейської організації з безпеки аеронавігації, законодавства ЄС [2]. Порядок надання українським та іноземним експлуатантам дозволів на виконання міжнародних регулярних польотів з вильотом (прильотом) з України (в Україну) встановлюється Правилами надання експлуатантам дозволів на виліт з аеропортів України та приліт до аеропортів України (далі – Правила). Зокрема, порядок отримання українськими експлуатантами дозволу на виліт з аеропортів України та приліт до аеропортів України під час здійснення міжнародних нерегулярних польотів встановлюються розділом 3 цих Правил. Порядок отримання іноземним експлуатантом дозволу на приліт до аеропортів України та виліт з аеропортів України під час здійснення міжнародних нерегулярних польотів встановлюється розділом 4 цих Правил. Крім того, для іноземних експлуатантів Правила передбачають порядок отримання дозволів на виконання міжнародних регулярних транзитних польотів без посадки і з технічною посадкою в аеропортах України (п. 5) та порядок отримання дозволу на виконання міжнародних нерегулярних транзитних польотів без посадки і з технічною посадкою в аеропортах України (п. 6) [3].

Відповідно до Закону України «Про Державний кордон» перетинання державного кордону України здійснюється на шляхах сполучення через державний кордон з додержанням встановленого порядку. Повітряні судна перетинають державний кордон України у спеціально виділених повітряних коридорах відповідно до цього Закону, інших актів законодавства, а також правил, що видаються уповноваженими на те державними органами України і публікуються в установленому порядку. Переліт державного кордону України поза повітряними коридорами допускається тільки з дозволу уповноважених на те державних органів України (ст. 9). Виліт українських та іноземних повітряних суден з території України, а також їх посадка після вльоту на територію України провадяться в аеропортах (на аеродромах), відкритих для міжнародних польотів, де є контрольно-пропускні пункти Прикордонних військ України і митні установи. Інший порядок вильоту і посадки повітряних суден допускається тільки з дозволу компетентних органів України (ст. 10)[4]. Відповідно до ч. 3 ст. 29 Повітряного кодексу України (далі – ПК) вибуття повітряного судна чи літального апарата з території України (прибуття на територію України) дозволяється через міжнародні аеропорти, в яких розташовані митні органи та органи охорони державного кордону України. Вибуття повітряного судна чи літального апарата з території України (прибуття на територію України) через інші аеропорти та поза місцем розташування митних органів та органів охорони державного кордону України допускається у виняткових випадках з дозволу Кабінету Міністрів України або в разі вимушеної посадки повітряного судна (літального апарата) [5].

Відповідно до ст. 32 ПК повітряні судна перетинають державний кордон України згідно з порядком, встановленим Положенням про використання повітряного простору України, у спеціально виділених маршрутах обслуговування повітряного руху, відомості про які публікуються в документах аеронавігаційної інформації [5]. А, згідно, п. 51 Положення про використання повітряного простору України перетинання державного кордону поза спеціально виділеними маршрутами обслуговування повітряного руху повітряним судном забороняється, крім випадків, визначених Повітряним кодексом України (п. 52) [2].

Відповідно до ст. 2 Конституції України територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканною [6]. Недоторканність кордону включає в себе два складових елементи: 1) недоторканність самої лінії кордону на місцевості, позначеної прикордонними (покордонними) знаками; 2) заборону перетинання лінії кордону без дозволу компетентних органів чи поза встановленими правилами [7, с. 36].

Стаття 9 Закону України «Про Державний кордон» вказує, що порушниками порядку перетинання державного кордону України у повітряному просторі (порушниками державного кордону України) є повітряні судна та інші літальні апарати, що перетнули державний кордон України без відповідного дозволу компетентних органів України або вчинили інші порушення правил перельоту через державний кордон України. Не є порушеннями правил перетинання державного кордону України вимушений вліт повітряних суден та інших літальних апаратів, вчинені в стані крайньої необхідності, а також за інших вимушених обставин. Під час надзвичайних ситуацій, зумовлених великими аваріями, катастрофами і стихійним лихом, аварійно-рятувальні формування перетинають державний кордон України для локалізації та ліквідації таких ситуацій у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України відповідно до міжнародних договорів України [4].

З метою виконання міжнародних договорів щодо подання допомоги іншим державам під час виникнення надзвичайних ситуацій, зумовлених великими аваріями, катастрофами і стихійним лихом, за зверненням МНС аварійно-рятувальні та аварійно-відбудовні формування з дозволу Генерального штабу Збройних Сил перетинають державний кордон України з дотриманням умов, визначених Укראероцентром за погодженням з МЗС [2].

Підсумовуючи викладене, слід зазначити. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 334 КК у такій формі як, вліт в Україну або виліт із України повітряного судна без відповідного дозволу полягає у перетинанні повітряним судном чи іншим літальним апаратом державного кордону України у повітряному просторі без відповідного дозволу компетентних органів України. Вліт в Україну або виліт з України повітряного судна без відповідного дозволу утворює порушення положень ст.ст. 29, 32, 46, 126 ПК та п. 1.2. Глави 1, п.п. 6.1., 6.2. Глави 6 та п. 8.1. Глави 8 Розділу III Правил польотів цивільних повітряних суден у повітряному просторі України та інших нормативних актів в галузі цивільної авіації.

Список літератури

1. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію // БД «Законодавство України» / ВР України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_038#Text (дата звернення: 30.01.2023).

2. Про затвердження Положення про використання повітряного простору України: Постанова Кабінету Міністрів України; Положення, Перелік від 06.12.2017 № 954 // БД «Законодавство України» / ВР України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/954-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.01.2023).

3. Про затвердження Правил надання експлуатантам дозволів на виліт з аеропортів України та приліт до аеропортів України: Наказ Державіаслужби Міністерства оборони України від 28.11.2005 № 897/703 // БД «Законодавство України» / ВР України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1572-05#Text> (дата звернення: 30.01.2023).

4. Про Державний кордон: Закон України від 04.11.1991 № 1777-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text> (дата звернення: 30.01.2023).

5. Повітряний кодекс України: Закон України від 19.05.2011 № 3393-VI // БД «Законодавство України» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#n502> (дата звернення: 30.01.2023).

6. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. с. 141. // БД «Законодавство України» / ВР України. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 30.01.2023).

7. Цимбалістий, Тарас Олегович. Конституційно-правовий статус державного кордону України [Текст] : дис... канд. юрид. наук: 20.02.03 / Цимбалістий Тарас Олегович ; Академія прикордонних військ України ім. Богдана Хмельницького. Хмельницький, 1998. 213 с.